

# UTILIZAREA ENCICLOPEDIIEI LIBERE WIKIPEDIA ȘI A INSTRUMENTELOR DIGITALE ASOCIATE ÎN ACTIVITATEA DE PREDARE-ÎNVĂȚARE A ISTORIEI

Antonia BERA<sup>\*</sup>  
Diana-Georgiana LUTZ<sup>\*\*</sup>  
Iulian MĂCREANU<sup>\*\*\*</sup>  
Cosmina VĂDUVA<sup>\*\*\*\*</sup>  
Vlad POPOVICI<sup>\*\*\*\*\*</sup>

## THE USE OF WIKIPEDIA, THE FREE ENCYCLOPAEDIA AND OF ITS ASSOCIATED DIGITAL TOOLS IN TEACHING AND LEARNING HISTORY (Abstract)

*Although Wikipedia is nowadays one of the most important encyclopaedic resources available online and, for sure, the most popular among the general public, its relation to the educational process goes mostly one way. The online encyclopaedia is primarily used as a multi-purpose source, but often its proper referencing process is overlooked by the users, a situation that unfortunately implies the risk that this extremely generous instrument, both in information and educational potential, could become an untrusted and blamed resource. In this article, we intend to offer a glimpse on today's Romanian Wikipedia development, to promote the affiliated instruments and platforms that can be used in teaching and learning History and to offer a short guide on how to create Wiki content, for teachers, pupils, and students. The benefits of this undertaking in teaching History, in science popularization and in local history research will be exemplified through the presentation of a project that took place between March-December 2018, as a result of the collaboration of Wikipedia Romania and the History and Philosophy Faculty of Babeș-Bolyai University Cluj-Napoca.*

**Keywords:** *Wikipedia, the online encyclopaedia, online teaching tools, local history, the popularization of science*

---

<sup>\*</sup> Student masterand, Universitatea Babeș-Bolyai Cluj-Napoca, Facultatea de Istorie și Filosofie, antoniaruxandra27@yahoo.com.

<sup>\*\*</sup> Student masterand, Universitatea Babeș-Bolyai Cluj-Napoca, Facultatea de Istorie și Filosofie, dianalutz303@yahoo.com.

<sup>\*\*\*</sup> Coordonator program educație Wikimedia, Wikimedians of Romania and Moldova, email: macreanuulian@yahoo.com.

<sup>\*\*\*\*</sup> Student masterand, Universitatea Babeș-Bolyai Cluj-Napoca, Facultatea de Istorie și Filosofie, vaduva\_cosmina@yahoo.com.

<sup>\*\*\*\*\*</sup> Lector universitar dr., Universitatea Babeș-Bolyai Cluj-Napoca, Facultatea de Istorie și Filosofie, email: vlad.popovici@ubbcluj.ro.

Omenirea se află într-o perioadă de avânt a revoluției digitale, în care tot mai multe activități încep să se desfășoare, sau să dezvolte o componentă majoră în mediul online. Această turnură aduce o provocare importantă, atât la nivel individual, cât și societal: menținerea conexiunii cu o evoluție tehnologică din ce în ce mai accelerată și integrarea sa în cadrul procesului educațional, atât la nivelul acumulării de cunoștințe și al relației cu informația abundentă existentă la dispoziția elevilor/studenților, cât și prin dezvoltarea aptitudinilor și atitudinilor aferente competențelor-cheie pentru dezvoltare durabilă.

Multe dintre acestea sunt asociate cu o învățare bazată pe gândirea analitică, identificarea de soluții și lucrul în echipă, și diferă de competențele rezultate în urma abordărilor academice tradiționale prin faptul că nu sunt centrate prioritar pe cunoștințe de conținut<sup>1</sup>. Din acest motiv, educatorii și instructorii se află în mod constant în căutarea unor noi instrumente (în special digitale) pentru a-i ajuta pe elevi/studenți să poată intra, să rămână competitivi și să se dezvolte pe o piață a ideilor, tehnologiilor și profesiilor, aflată în schimbare rapidă. La rândul lor, pentru cei din urmă devine absolut necesar să stăpânească aceste noi competențe care îi pregătesc pentru lumea de dincolo de sala de clasă. Din acest punct de vedere, realizarea de proiecte educaționale folosind platforma Wikimedia și instrumentele asociate, precum și utilizarea corectă și îndrumată a Wikipedia, mediată de profesor încă din perioada studiilor gimnaziale și liceale, pot aduce o contribuție semnificativă și de durată la formarea și dezvoltarea noilor generații, cu atât mai mult cu cât acestea intră oricum de timpuriu în contact cu cea mai mare enciclopedie online.

Versiunea în limba română a enciclopediei on-line Wikipedia a fost lansată în data de 10 iulie 2003, la doi ani și jumătate după lansarea versiunii în limba engleză (15 ianuarie 2001). În cei peste cincisprezece ani care au trecut, Wikipedia în limba română a crescut constant, atingând la data redactării acestui articol peste 390.000 articole, peste 2 milioane de pagini și o medie de peste 1000 de utilizatori activi lunar<sup>2</sup>. Dincolo de aspectul cantitativ, Wikipedia în limba română, la fel ca versiunea-mamă în limba engleză, a devenit un reper informațional pentru marele public, incluzând aici și utilizatorii de vârstă școlară. Dezvoltarea sa a urmat natural evoluțiile din domeniul internetului și s-a pliat pe necesitățile și gustul societății contemporane de a accesa repede, facil și gratuit informația. În încercarea de a asuma un caracter de sursă enciclopedică, Wikipedia s-a lovit, în timp, atât de limitele inerente ale produselor dezvoltate prin proceduri de tip „crowdsourcing” (susținute prin contribuții voluntare, de multe ori anonime și fără posibilitatea reală de a verifica gradul de calificare al autorului în relație cu subiectul abordat), cât și de criticismul venit dinspre lumea științifică și mai ales dinspre nava-amiral a enciclopediilor în format clasic: *Encyclopaedia Britannica*<sup>3</sup>. Minusurile și erorile de conținut pe de o parte, utilizarea abuzivă la și dincolo de limita plagiatului pe de altă parte (incluzând aici

---

<sup>1</sup> Dede, 2019: 1-4.

<sup>2</sup> Statistici, <https://ro.wikipedia.org/wiki/Special:Statistici>, accesat la 20.01.2019.

<sup>3</sup> Reliability of Wikipedia, [https://en.wikipedia.org/wiki/Reliability\\_of\\_Wikipedia](https://en.wikipedia.org/wiki/Reliability_of_Wikipedia), accesat la 20.01.2019, cu referințe la studiile comparative, publicate inclusive în revista *Nature*. Polemica între enciclopediile tradiționale și Wikipedia continuă până astăzi.

practica nefastă a copierii de către elevi și studenți a „referatelor” de pe Wikipedia) au sporit reticențele promotorilor de discurs științific și didactic față de acest instrument și au aruncat într-un con de umbră procesul continuu de perfecționare și extindere prin care trece Wikipedia. Problema nu este reprezentată însă de existența unui instrument imperfect (în realitate facil perfecționabil) ci de absența criticismului în abordarea sa și în selecția informațiilor pe care le pune la dispoziție.

În acest moment este imposibil să ne imaginăm o lume fără Wikipedia, iar dimensiunile conținutului său și nivelul de accesare fac din această enciclopedie online o prezență ce se va confunda cu internetul și cu orice formă de continuare a acestuia. Wikipedia există și va exista mult timp de acum înainte, ca reper informațional, fără ca noi să avem capacitatea de a controla, per ansamblu, utilizarea sa și nivelul până la care este folosită ca sursă de către elevi și studenți. În același timp, datorită specificului său, este mult mai adaptată la nevoile și așteptările generației tinere contemporane, de a cărei preferință se bucură<sup>4</sup>. Folosirea sistemelor electronice de verificare anti-plagiat poate rezolva parțial problema, pentru cazurile în care informația este preluată integral, sau cu modificări minore. Atunci când informația este preluată prin traducere directă din variantele în limbi de circulație internațională (engleza, spaniola, franceză, germană etc.) și eventual finisată stilistic, orice software anti-plagiat eșuează însă în identificarea sursei. La fel, referințele preluate de pe paginile Wikipedia și ușor modificate stilistic sunt aproape imposibil de identificat automat.

Date fiind premisele anterior menționate, considerăm că utilizarea masivă a Wikipedia ca sursă informațională de către elevi și studenți (în scopuri explicit școlare sau doar de lărgire a orizontului culturii generale) trebuie acceptată ca o evoluție specifică societății informaționale contemporane, iar noi, în calitate de cadre didactice, trebuie să ne adaptăm la schimbare și să ne asumăm realist rolul de mediatori activi în acest proces, prin:

a. prezentarea și promovarea constantă a bunelor practici în referențierea informației preluate din sursele online, astfel încât elevii și studenții să înțeleagă faptul că orice sursă online, inclusiv Wikipedia, are aceeași valoare ca o sursă offline (enciclopedie tipărită în acest caz) și trebuie referențiată ca atare;

b. dezvoltarea capacității de selecție critică a informației, online și offline – o necesitate stringentă și chiar vitală din punct de vedere civic în contextul evoluțiilor mass media din ultimul deceniu și a debutului perioadei „post-adevăr”;

c. utilizarea conținutului și a instrumentelor puse la dispoziție de Wikipedia în procesul didactic (aplicând în acest fel și un prim filtru de selecție critică);

d. implicarea activă în editarea de conținut Wikipedia prin adăugarea de conținut nou, respectiv parcurgerea și corectarea celui deja existent.

Primele două opțiuni presupun o atitudine pasivă în raport cu obiectul studiului nostru și nu necesită cunoașterea obligatorie a specificităților instrumentelor găzduite de Wikipedia, însă sunt vitale pentru modelarea atitudinii elevilor și studenților față de avalanșa de informație brută cu care se întâlnesc zilnic și în general pentru dezvoltarea lor personală. Cunoașterea, asumarea și aplicarea principiilor unui cod etic în

---

<sup>4</sup> Messner, DiStaso, 2013: 465-486.

activitățile de creație/profesionale, în particular respectarea normelor deontologice în procesul de preluare și utilizare a informațiilor din orice fel de sursă, alături de dezvoltarea spiritului critic și a aptitudinilor și reflexelor asociate țin de formarea elevului/studentului ca membru al societății, cetățean activ și profesionist, indiferent de domeniul de activitate.

A treia și a patra opțiune presupun o atitudine activă și implicată în raport cu gigantul informațional Wikipedia. Asupra lor vom insista în cele ce urmează, prin detalierea instrumentelor puse la dispoziție de platforma Wikimedia, a posibilităților de utilizări didactice, prin exemplificarea unor modele de aplicare în procesul de predare-învățare și prin oferirea unui ghid sintetic de creare a conținutului paginilor Wikipedia, care să ajute virtualii contributori să depășească nesiguranța interacțiunii cu o interfață online mai puțin familiară.

### **Instrumentele de lucru cu potențial didactic puse la dispoziție de platforma Wikimedia**

Concepția creatorilor și susținătorilor Wikipedia în privința relației acesteia cu educația este ferm și explicit exprimată: „Credem că Wikipedia și proiectele sale surori aparțin educației. Când editorii de toate vârstele contribuie la proiectele Wikimedia ca parte a procesului de învățare, aceștia dobândesc competențe cheie pentru secolul 21. Prin promovarea unei relații între Educație și mișcarea Wikimedia, avem cea mai bună șansă să ne realizăm obiectivul ca suma tuturor cunoștințelor umanității să fie fi accesibilă, fără îngrădiri, pentru toți oamenii din lume”<sup>5</sup>.

Pentru a veni în întâmpinarea acestor deziderate a fost realizată o platformă educațională integrată, online, gratuită și disponibilă pentru toți cei care doresc să dezvolte programe educaționale pornind de la conținutul informațional sau dezvoltând conținut informațional în ambientul Wiki. Se știe că, în orice inițiativă de educație digitală, cel mai dificil lucru este identificarea sau dezvoltarea platformei digitale adaptată implementării adecvate a proiectului. Platformele digitale sunt costisitoare atât în termeni de construcție cât și de mentenanță, ceea ce face ca ele să fie relativ puține și grupate în principal în cadrul instituțiilor mari de învățământ și cercetare, cum ar fi universitățile și institutele, sau să funcționeze sub egida unor giganți ai industriei informatice.

În acest context, Platforma Wikimedia vine atât în ajutorul celor care nu au acces la platforme digitale instituționale, cât și al acelor care, deși au acces, doresc să se folosească de ea, ca mijloc complementar. Arhitectura programului include: platformă generală, cu software Media-Wiki; acces liber la toate proiectele Wikimedia (Wikipedia, Commons, Wikisource, Wikidata etc.) pentru asigurarea suportului realizării proiectului educațional; software specializat pentru planificarea, monitorizarea și evaluarea proiectului educațional – Programul „Tablou de Bord”<sup>6</sup>; resurse online (unelte, broșuri, modele curriculare, module de instruire, studii de caz, materiale auxiliare etc.); modul pentru colaborări, lecții învățate și schimb de experiență.

---

<sup>5</sup> *Wikimedia Education Program*, la <https://outreach.wikimedia.org/wiki/Education>, accesat la 15 ianuarie 2019.

<sup>6</sup> Pentru o descriere detaliată a programului vezi *Programs and Events, Dashboard*, [https://meta.wikimedia.org/wiki/Programs\\_%26\\_Events\\_Dashboard](https://meta.wikimedia.org/wiki/Programs_%26_Events_Dashboard), accesat la 28.01.2019

Platforma și componentele sale sunt permanent îmbunătățite și actualizate, atât din punct de vedere tehnic cât și al conținutului, ca urmare a nevoilor utilizatorilor și cerințelor acestora. O altă caracteristică majoră a sa este versatilitatea, în sensul în care poate fi folosită pentru dezvoltarea unei game foarte largi de proiecte educaționale, din domeniile științelor umaniste sau tehnice, adaptabilă atât nivelului preuniversitar, cât și celui universitar.

Primul pas îl reprezintă crearea de către profesor a proiectului dorit și definirea coordonatelor generale ale sale: denumirea, obiectivele, durata, perioada, roluri și atribuții etc. Următorul pas îl constituie introducerea elevilor/studentilor în program – fie prin înscriere individuală, pe baza unui link de invitație, fie direct de către de către profesor – precum și stabilirea sarcinilor didactice pentru fiecare dintre studenți. Odată cu începerea derulării proiectului, programul permite profesorului să monitorizeze în timp real contribuțiile pe care studenții le fac – atât din punct de vedere cantitativ și calitativ – și, totodată, să intervină asupra acestora făcând sau solicitând să fie făcute corecturi și îmbunătățiri. Un alt avantaj este reprezentat de faptul că, la sfârșitul proiectului sau oricând pe durata lui, programul generează automat statisticele relevante ale acestuia: numărul de studenți care au participat cu contribuțiile fiecăruia, numărul de articole editate, numărul de editări, cantitatea totală de text și numărul de imagini introduse etc., datele fiind livrate într-un format accesibil (.csv) și putând fi ulterior prelucrate cu ușurință (grafice, tabele, diagrame etc.) de conducătorul proiectului.

În acest punct credem util să atragem atenția asupra faptului că platforma Wikimedia cuprinde, pe lângă cea mai cunoscută componentă a sa, enciclopedia liberă Wikipedia, și alte resurse utile în plan didactic.

Wikționar este, după cum îl recomandă și numele, un dicționar online, care însă nu se rezumă la funcțiile explicative ale majorității instrumentelor similare din mediul online, ci oferă componente integrate precum etimologia, pronunția, sinonime, antonime, cuvinte și expresii derivate, traduceri și referințe<sup>7</sup>. Dincolo de evidenta sa utilitate didactică și de posibilitatea integrării în procesul de predare-învățare într-o multitudine de forme, în contextul utilizării masive a tehnologiei mobile în rândul generației tinere, dezvoltarea deprinderii de a accesa un dicționar oricând la îndemână pe un telefon inteligent poate fi mai mult decât binevenită.

Wikicitat este un compendiu de citate ale unor autori celebri, accesibile atât după autor, cât și după cuvinte-cheie pe baza unui motor de căutare<sup>8</sup>.

Wikimanuale este o secțiune dedicată manualelor școlare<sup>9</sup>. Din păcate versiunea sa în limba română și în particular cea de Istorie sunt încă foarte slab dezvoltate, însă pentru conținutul din limbile de circulație internațională există un număr mare de manuale care pot fi folosite ca exemplu sau ca sursă de informație.

Wikivoyage este o colecție de ghiduri de călătorie, al căror conținut poate fi utilizat și în scop didactic<sup>10</sup>.

---

<sup>7</sup> Wikționar, [https://ro.wiktionary.org/wiki/Pagina\\_principal%C4%83](https://ro.wiktionary.org/wiki/Pagina_principal%C4%83), accesat la 28.01.2019.

<sup>8</sup> Wikicitat, [https://ro.wikiquote.org/wiki/Pagina\\_principal%C4%83](https://ro.wikiquote.org/wiki/Pagina_principal%C4%83), accesat la 28.01.2019.

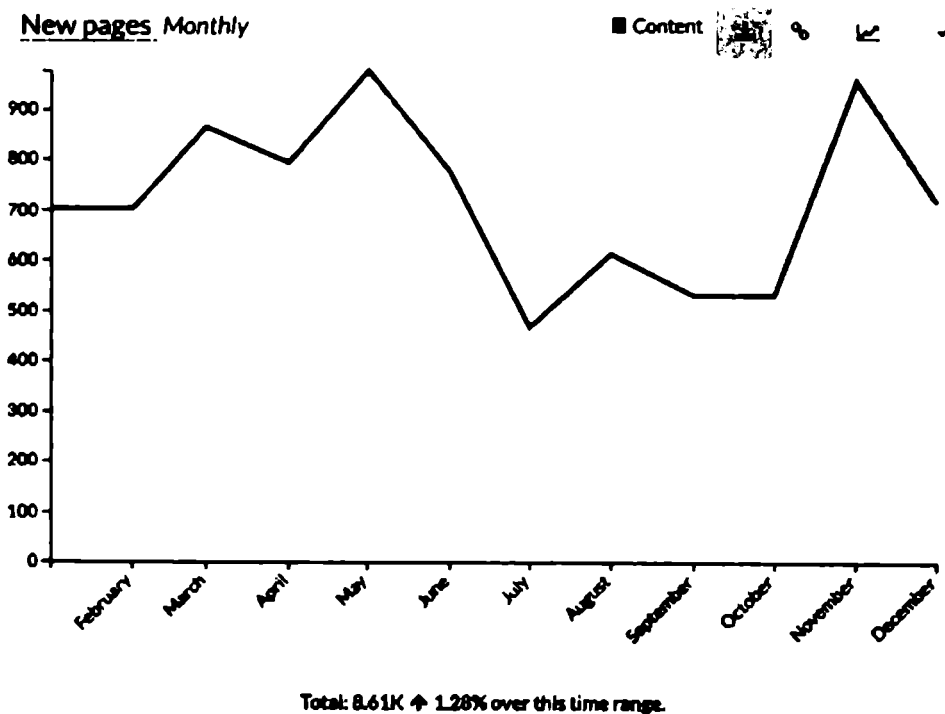
<sup>9</sup> Wikimanuale, [https://ro.wikibooks.org/wiki/Pagina\\_principal%C4%83](https://ro.wikibooks.org/wiki/Pagina_principal%C4%83), accesat la 28.01.2019.

<sup>10</sup> Wikivoyage, [https://ro.wikivoyage.org/wiki/Pagina\\_principal%C4%83](https://ro.wikivoyage.org/wiki/Pagina_principal%C4%83), accesat la 28.01.2019.

Wikisursă este o colecție de texte artistice și intelectuale introduse în format electronic și accesibile gratuit<sup>11</sup>. Politica Wikipedia permite includerea în această categorie a surselor istorice (jurnale, memorii, acte oficiale etc.), dar varianta în limba română conține în prezent aproape exclusiv opere literare. Pentru viitor, studiem posibilitatea dezvoltării unor proiecte de dezvoltare de conținut bazat pe surse istorice, în așa fel încât să putem folosi Wikisursă ca și compendiu de izvoare istorice cu destinație prioritar didactică, dar și ca ediție electronică de surse care să faciliteze accesul cercetătorilor din afara marilor centre universitare la conținutul unor ediții de documente mai dificil de accesat. Spectrul inițiativelor în această direcție, pentru Wikimedia în limba română este în acest moment deosebit de amplu.

Wikimedia Commons este probabil cea mai bogată și mai utilă componentă a Wikimedia, conținutul său fiind constituit din imagini și fișiere multimedia (audio și video)<sup>12</sup> care asigură suportul documentar necesar abordării oricărei teme de istorie și în general oricărei activități didactice.

**Figura nr. 1:** Numărul de articole noi create pe Wikipedia în limba română în anul 2018



Sursa: [https://outreachdashboard.wmflabs.org/courses/Romanian\\_Wikipedia/Deputatii\\_Marii\\_Uniri\\_2\\_\(noiembrie-decembrie\\_2018\)](https://outreachdashboard.wmflabs.org/courses/Romanian_Wikipedia/Deputatii_Marii_Uniri_2_(noiembrie-decembrie_2018)), accesat la 15 ianuarie 2019.

<sup>11</sup> Wikisursă, [https://ro.wikisource.org/wiki/Pagina\\_principal%C4%83](https://ro.wikisource.org/wiki/Pagina_principal%C4%83), accesat la 28.01.2019.

<sup>12</sup> Wikipedia Commons, [https://commons.wikimedia.org/wiki/Pagina\\_principal%C4%83](https://commons.wikimedia.org/wiki/Pagina_principal%C4%83), accesat la 28.01.2019.

Utilizarea integrată a acestor componente Wikimedia și capacitatea de a urmări în timp real progresul și calitatea activității elevilor/studentilor prin intermediul *Tabloului de bord* le face deosebit de adaptabile și integrabile procesului didactic în cadrul unor proiecte dezvoltate pe structura cerințelor programei școlare. Începând cu anul 2010, peste 36.000 de studenți din S.U.A. și Canada au editat Wikipedia ca sarcină didactică, în cadrul programei școlare. Impactul acestor proiecte educaționale pe Wikipedia nu este unul de neglijat, ei adăugând conținut științific în format digital ce însumează mai mult de 30 de milioane de cuvinte (echivalentul a două treimi din conținutul ultimei ediții tipărite a enciclopediei *Britannica*), din diverse domenii ale cunoașterii<sup>13</sup>. De altfel, în spațiul universitar nord-american relația dintre Wikipedia și procesul educațional tinde să se instituționalizeze și în domeniul istoriei<sup>14</sup>. Păstrând proporțiile, un impact pozitiv se poate observa și dacă analizăm rezultatele proiectelor educaționale, desfășurate în anul 2018 pe platforma Wikipedia, în limba română. Din Figura 1, care exemplifică numărul de articole noi create în cursul anului 2018,<sup>15</sup> se poate observa cu ușurință vârfurile de activitate din perioada aprilie-iunie și octombrie-noiembrie în care s-au desfășurat două proiecte focalizate pe crearea de articole despre personalitățile feminine din România, respectiv despre delegații la Marea Adunare Națională de la Alba Iulia, din 1918.

Principalul beneficiu al participării la aceste proiecte este reprezentat de dezvoltarea abilităților specifice epocii digitale:

- *Abilități de învățare și inovare*: gândirea critică și identificarea de soluții, comunicarea și colaborarea, creativitatea și inovația;
- *Abilități de alfabetizare digitală*: alfabetizare în domeniul informațiilor, alfabetizare în domeniul mass-mediei, alfabetizare în domeniul tehnologiilor informației și comunicării;
- *Abilități pentru viață și carieră*: flexibilitate și adaptabilitate, inițiativă și autonomie, interacțiune socială și interculturală, productivitate și responsabilitate<sup>16</sup>.

Când elevii/studentii editează pe Wikipedia, ei nu o mai fac doar pentru sine și pentru profesor în clasă, ci arată lumii ce cunosc, precum și faptul că sunt conștienți de cunoașterea pe care o dețin. Nu mai scriu ca pentru o temă de la școală, ci au curajul să scrie pentru un public larg, făcând astfel saltul de la învățarea pasivă la o exprimare activă a cunoștințelor pe care le au și regăsindu-se într-o ipostază care îi responsabilizează. Își reformulează și își revizuiesc înțelegerea și cunoștințele pe măsură ce editează. Formulează cunoștințele cu cuvintele lor și astfel și le însușesc ca fiind ale lor<sup>17</sup>.

Un studiu realizat pe un eșantion de peste 6.000 de participanți la proiecte educaționale pe platforma Wikimedia, publicat în 2017, a condus la concluzia că

---

<sup>13</sup> Blumenthal, 2017.

<sup>14</sup> Dougherty, Nawrotzki, 2013: 64-94.

<sup>15</sup> *Wikimedia Statistics*, la <https://stats.wikimedia.org/v2/#/ro.wikipedia.org>, accesat la 15.01.2019.

<sup>16</sup> Trilling, Fadel, 2009: 45-86.

<sup>17</sup> *Does editing Wikipedia change a student's life?*, <https://wikiedu.org/changing/students/>, accesat la 15 ianuarie 2019.

editarea pe Wikipedia dezvoltă abilitățile digitale ale elevilor și capacitatea de gândire critică, favorizează abilitatea lor de a scrie pentru publicul larg, promovează colaborarea și îi motivează mai mult decât învățarea prin metode tradiționale<sup>18</sup>. Învățare digitală și gândire critică, într-o epocă în care știrile false sunt din ce în ce mai răspândite, scrierea pentru o audiență largă și asumarea în acest fel a responsabilității informației făcută publică sub nume propriu și cu scopul îmbogățirii cunoașterii, dezvoltarea abilităților de colaborare și înțelegerea efectelor benefice ale acesteia, precum și creșterea evidentă a gradului de motivare în procesul didactic sunt printre cele mai importante efecte benefice ale implicării studenților din eșantionul respectiv în activități bazate pe conținut Wikipedia<sup>19</sup>. Astfel de aspecte au fost resimțite și de către studenții implicați activ în proiectele dezvoltate în parteneriat cu mediul universitar de Wikimedia România, iar în cele ce urmează ne vom referi în particular la acestea.

### **Proiecte didactice și științifice dezvoltate în parteneriat cu Wikipedia România**

În ultimii ani, Wikimedia România a dezvoltat o serie de proiecte destinate atragerii de noi contributory, unele dintre ele în parteneriat cu instituții de cultură și de învățământ superior. Dintre cele mai importante, ale căror rezultate se reflectă și în conținutul din domeniul științelor umaniste, amintim: *Personalități feminine ale poporului român*, *Let's close the internet gender gap* (derulat împreună cu ambasada Suediei la București), *Proiect de traduceri Wikipedia* (în parteneriat cu catedrele de Limba Engleză și Limba Arabă de la Universitatea din București și de la Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași), *România 100 – Deputații Marii Uniri* (în parteneriat cu Facultatea de Istorie și Filosofie a Universității Babeș-Bolyai Cluj-Napoca), *Wiki Loves Monuments* (concurs de fotografie pentru monumente istorice derulat în cadrul programului Anul European al Patrimoniului Cultural 2018), *Wiki loves Earth* (concurs de fotografie pentru ariile natural protejate), *Monumente istorice din România* (în parteneriat cu Institutul Național al Patrimoniului), *#ILib1Ref* (proiect de referențiere a informației deja existente, derulat în parteneriat cu mai multe biblioteci din România), *Un clasic – o operă* (proiect dedicat învățământului preuniversitar, de introducere în Wikisource a unor opere literare), *Scriitori germani contemporani* (atelier de editare derulat în parteneriat cu Institutul Goethe din București). În cele ce urmează, ne vom opri atenția asupra unui proiect legat în particular de momentul 1 decembrie 1918, realizat în parteneriat de Facultatea de Istorie și Filosofie a Universității Babeș-Bolyai din Cluj-Napoca și Wikipedia.

La Marea Adunare Națională de la Alba Iulia de la 1 decembrie 1918, în cadrul căreia s-a decis unirea Transilvaniei cu România, au participat cca. 1650 de delegați români din întreaga Transilvanie (inclusiv supleanții, cărora la fața locului le-a fost recunoscut statutul de delegat), reprezentanți ai structurilor politice, administrative, bisericesti, economice, ai asociațiilor și organizațiilor culturale, filantropice, de femei etc. și ai armatei<sup>20</sup>. În bibliografia de specialitate s-a reușit

<sup>18</sup> McDowell, Stewart, 2017: 17.

<sup>19</sup> McDowell, Stewart, 2017: 10-16; Blumenthal, 2017.

<sup>20</sup> Moga, 2012: 255-257.



identificarea nominală a acestora, pornind de la listele publicate de presa timpului<sup>21</sup> și de la lucrările prosopografice existente, niciuna însă completă. Un proiect prosopografic major având ca subiect delegații la Marea Adunare Națională este derulat, în acest moment, de profesorul Valer Moga, de la Universitatea 1 Decembrie din Alba Iulia, însă el se va finaliza, probabil, abia în 2019.

În mediul on-line, în primăvara anului 2018, exista pe Wikipedia o listă nominală a participanților, compilată după literatura de specialitate<sup>22</sup>, însă doar cca. 150 dintre aceștia (deci sub 10%) aveau construite pagini biografice pe Wikipedia, în condițiile în care, conform estimărilor noastre, pornind de la bibliografia științifică existentă în acest moment, pot fi realizate pagini biografice Wikipedia pentru circa 70% din delegații la Marea Adunare Națională. În acest context, am decis ca, în cadrul cursului de Introducere în Informatică (anul III) de la Facultatea de Istorie și Filosofie din UBB Cluj-Napoca să derulăm, în parteneriat cu Wikipedia, un proiect de creare conținut online destinat completării biografiilor delegaților la Marea Adunare Națională.

O primă etapă a acestui proiect s-a desfășurat în lunile aprilie-iunie 2018. În luna aprilie 2018 un reprezentant al Wikipedia România a susținut o serie de ateliere on-line cu câțiva dintre studenții respectivului curs. În luna mai 2018 a avut loc la Cluj un atelier de creare conținut Wikipedia susținut de Iulian Măcreanu, iar ulterior, unii dintre studenții voluntari pregătiți în cadrul atelierului on-line au susținut, la rândul lor, prezentări destinate colegilor. La proiect au participat 45 de studenți, fiecare având repartizați inițial 15 delegați. Rezultatul a fost creșterea numărului delegaților cu biografii la aproximativ 700. Este adevărat, nu toate biografiile au fost la fel de temeinic întocmite, în unele cazuri din cauza interesului mai scăzut al studenților, în altele din cauza lipsei informațiilor biografice. Există, din păcate, delegați despre care se cunosc informații minimaliste, precum localitatea de reședință și profesia, fără alte date.

O a doua etapă a proiectului (iulie-septembrie 2018) a presupus verificarea și corectarea biografiilor de către o singură persoană (Diana Lutz), reușindu-se astfel standardizarea și creșterea calității lor.

O a treia etapă a proiectului a debutat odată cu primul semestru al anului universitar 2018/2019, obiectivul acesteia fiind creșterea numărului biografiilor la peste 1000 și, practic, epuizarea informațiilor din literatura științifică de specialitate. În această etapă a fost derulat și un concurs de editare pe subiect, la care au participat 15 studenți voluntari. Cei 15 voluntari au realizat 428 de biografii noi și au corectat și completat alte 477 de biografii deja existente. În total, în acest moment, există circa 1100 de biografii Wikipedia ale delegaților, dintr-un total de circa 1650 (66,6%). Această cifră nu cuprinde însă delegații ale căror biografii sunt incluse în cele mai noi volume prosopografice dedicate temei, dintre care unele au apărut în noiembrie-decembrie 2018, iar altele vor apare probabil pe parcursul anului 2019. Din acest

---

<sup>21</sup> Străjan, 2013.

<sup>22</sup> Lista delegaților la Marea Adunare Națională de la Alba Iulia, [https://ro.wikipedia.org/wiki/Lista\\_delega%C8%9Bilor\\_la\\_Marea\\_Adunare\\_Na%C8%9Bional%C4%83\\_de\\_la\\_Alba\\_Iulia](https://ro.wikipedia.org/wiki/Lista_delega%C8%9Bilor_la_Marea_Adunare_Na%C8%9Bional%C4%83_de_la_Alba_Iulia), accesat la 28.01.2019.

motiv, ne așteptăm ca în anul universitar 2019/2020 să se deruleze o ultimă etapă a acestui proiect, care să completeze, pe baza literaturii de specialitate publicată între timp, biografiile deja existente și să adauge cel puțin câteva zeci de biografii noi. Pentru aproximativ 400 de delegați am recuperat și fotografiile, aflate la momentul redactării acestui studiu în proces de încărcare pe paginile biografice respective.

Odată realizate, biografiile au intrat în proces de conectare la pagina cu lista delegaților. Aceasta din urmă a fost supusă la rândul său unui proces de revizuire, realizat în colaborare cu autorul ei. Per ansamblu, proiectul derulat până în prezent umple un gol în conținutul online în limba română privind subiectul particular abordat, dar, mai important, familiarizează o serie de tineri cu normele de creare conținut Wikipedia, dezvoltă interesul și gustul pentru această activitate și, mai ales, pune bazele utilizării cu succes a Wikipedia ca instrument didactic. Merită amintit că unul dintre studenții-masteranzi participanți, Ionuț Budăcan, profesor la Școala Gimnazială Sânmihaiu de Câmpie, a implicat în această activitate și un număr de cinci elevi care au redactat scurte biografii ale unor delegați din județul Bistrița-Năsăud (bineînțeles cu verificarea și corectarea de către profesor a textelor redactate), dovadă a posibilităților de a combina crearea de conținut online cu activitățile de predare-învățare a istoriei locale.

În anul universitar 2018/2019 derulăm, în parteneriate similare, un proiect dedicat îmbogățirii paginilor Wikipedia destinate istoriei Universității Babeș-Bolyai din Cluj-Napoca și instituțiilor de învățământ superior ce au precedat-o (cu ocazia centenarului universității românești din Cluj), precum și un proiect dedicat activităților militare ale armatei române în perioada anilor 1919-1920.

### **Scurt ghid de creare și editare a articolelor Wikipedia**

Extinderea conținutului Wikipedia și corectarea celui deja existent de către persoane care activează în domeniul profesional al articolelor dezvoltate/corectate, deci de către specialiști, reprezintă principala modalitate prin care comunitatea didactică și cea științifică pot controla calitatea și veridicitatea conținutului acestei enciclopedii online. Prin corectarea sau adăugarea de conținut, utilizatorul Wikipedia devine contributor, făcând astfel pasul de la interacțiunea pasivă la cea activă cu instrumentul enciclopedic online. Din experiența proiectelor anterior menționate, am ajuns la concluzia că una dintre principalele bariere în calea trecerii de la statutul de utilizator la cel de contributor este reprezentată de lipsa familiarizării cu interfața de editare/adăugare conținut și de reținerea în a urma pas cu pas ghidul pus la dispoziție în acest sens de Wikipedia<sup>23</sup>. Am constatat existența acestei dificultăți inclusiv la utilizatori tineri, din categoria studenților, ceea ce ridică în mod real problema regândirii modului de ghidaj în acest caz particular. Nici suportul multimedia de pe site-urile specializate nu este foarte bogat, cel puțin pentru limba română<sup>24</sup>. În limba engleză ghidurile audio-video sunt mult mai bine realizate, însă în acest caz bariera

---

<sup>23</sup> Wikipedia: manual de stil, [https://ro.wikipedia.org/wiki/Wikipedia:Manual\\_de\\_stil](https://ro.wikipedia.org/wiki/Wikipedia:Manual_de_stil), accesat la 20.01.2019.

<sup>24</sup> Tutorial.com Cum să creezi o pagină Wikipedia, <https://www.youtube.com/watch?v=u9ihmQlicig>, accesat la 20.01.2019.

lingvistică poate reprezenta o problemă pentru anumite categorii de utilizatori<sup>25</sup>. În acest moment lucrăm, împreună cu studenții Universității Babeș-Bolyai din Cluj-Napoca, la realizarea unui ghid multimedia în limba română pentru cei interesați de crearea conținutului Wikipedia, ce urmează a fi disponibil pe platforma YouTube sub titlul „Ghid de creare conținut Wikipedia (limba română) | Tutorial Wikipedia”<sup>26</sup>.

Plecând de la aceste premise, în cele ce urmează vom reda o variantă adaptată stilului științific a unui ghid realizat de două dintre autoarele acestui articol (Antonia Bera și Cosmina Văduva) pentru colegii lor participanți în proiectul Wikipedia anterior amintit, simplificată și destinată potențialilor doritori de a deveni contribuitori Wikipedia în scopuri didactice sau doar de popularizare a științei. Nivelul de dificultate al ghidului este unul redus spre mediu, necesitând din partea virtualilor utilizatori cunoștințe primare în utilizarea calculatorului și în navigarea online, alături de, bineînțeles, dorința de a învăța principiile de bază ale acestei activități. Recomandăm ca, în paralel cu parcurgerea acestui ghid, să se urmărească și pagina specială dedicată utilizatorilor noi ai Wikipedia, care conține la rândul ei informații explicite și legături utile<sup>27</sup>.

Un prim pas este reprezentat de crearea unui cont de utilizator Wikipedia, prin înregistrarea folosind o adresă de e-mail. Contribuțiile se pot realiza și fără înregistrare prealabilă (în acest caz, în loc de numele utilizatorului se înregistrează automat IP-ul calculatorului). Este recomandată însă crearea unui cont deoarece în spatele platformei informaționale se află o comunitate de contribuitori, care dialoghează și colaborează constant, iar asumarea unei identități nominale (fie și sub pseudonim) facilitează această interacțiune, integrarea și sprijinul din partea utilizatorilor experimentați.

Se începe prin accesarea paginii principale Wikipedia în limba română<sup>28</sup>. Crearea unui cont (ulterior autentificarea) se realizează accesând pagina „Autentificare”<sup>29</sup>, prin folosirea legăturii (link-ului) din colțul dreapta-sus al paginii de pornire Wikipedia, apoi a butonului „Înscrieți-vă la Wikipedia” în partea de jos a paginii nou-deschise.

Următorul pas constă în revenirea la pagina principală și accesare, după caz, a uneia dintre secțiunile „Cum modific o pagină” / „Cum creez un articol”, prin legătura denumită astfel (centrul paginii, sus). Deoarece opțiunea de modificare a paginilor

---

<sup>25</sup> How to Make a Wikipedia Page, [https://www.youtube.com/watch?v=T\\_k\\_VbCDm2Y](https://www.youtube.com/watch?v=T_k_VbCDm2Y), accesat la 20.01.2019; How to create wikipedia page | How to Write a Wikipedia Article, [https://www.youtube.com/watch?v=a\\_kERlvKJ2s](https://www.youtube.com/watch?v=a_kERlvKJ2s), accesat la 20.01.2019.

<sup>26</sup> Cuvântul „tutorial” nu figurează încă pe lista neologismelor acceptate oficial în limba română, însă utilizarea sa constantă în mediul online ca sinonim pentru „ghid”, în special de către utilizatorii tineri, ne-a determinat să ne adaptăm la acest împrumut și să îl folosim ca și cuvânt-cheie în titlul materialului, pentru a crește vizibilitatea acestuia pe motoarele de căutare (Google, Bing etc.). Suntem conștienți că este o opțiune criticabilă din punct de vedere pur științific/gramatical, însă ne-o asumăm în virtutea necesității adaptării la realitățile (inclusiv lingvistice) în continuă schimbare ale lumii contemporane și ale spațiului virtual.

<sup>27</sup> Ajutor: Bun venit, [https://ro.wikipedia.org/wiki/Ajutor:Bun\\_venit](https://ro.wikipedia.org/wiki/Ajutor:Bun_venit), accesat la 20.01.2019. Vezi și Ajutor: Cum mă înregistrez, [https://ro.wikipedia.org/wiki/Ajutor:Cum\\_m%C4%83\\_%C3%AEnregistrez](https://ro.wikipedia.org/wiki/Ajutor:Cum_m%C4%83_%C3%AEnregistrez), accesat la 20.01.2019.

<sup>28</sup> Pagina principală, [https://ro.wikipedia.org/wiki/Pagina\\_principal%C4%83](https://ro.wikipedia.org/wiki/Pagina_principal%C4%83), accesat la 20.01.2019.

<sup>29</sup> Autentificare, <https://ro.wikipedia.org/wiki/Special:Autentificare>, accesat la 20.01.2019.

(adăugare de conținut) pune la dispoziție utilizatorilor și un editor vizual, intuitiv și apropiat ca aspect de programele de editare clasice (de ex. MS Word), în continuare vom detalia doar opțiune creării unui articol nou (butonul „Creează un articol nou”)<sup>30</sup>. Pe pagina respectivă, pe măsură ce sunt urmați pașii indicați, se vor colora succesiv un număr de 6 etichete din partea superioară a paginii, corespunzătoare succesiunii etapelor de creație conținut (1. Introducere, 2. Subiect, 3. Notabilitate, 4. Surse, 5. Conținut, 6. Finalizare). În crearea primelor articole, până la familiarizarea cu politicile de conținut Wikipedia, se recomandă parcurgerea strictă a acestor pași. Familiarizarea are loc relativ repede și în scurt timp se poate trece direct de la pasul 2 la pasul 6 (Finalizare).

Alegerea numelui articolului se face în funcție de subiectul abordat, însă este obligatorie verificarea pre-existenței sale pe Wikipedia. Acesta se realizează prin intermediul unei căsuțe de căutare aflate în centrul paginii. După ce se obține certitudinea că articolul respectiv nu există, fie sub titlul dorit de utilizator, fie sub alte titluri asemănătoare, se recomandă alegerea unei tipologii din lista propusă în josul paginii (articol despre o companie, despre „mine”, despre altcineva, despre un sit web etc.) și asigurarea faptului că subiectul articolului se încadrează criteriului notabilității prin accesarea pasului 3: Notabilitatea<sup>31</sup>. Pagina respectivă explică noțiunea de „notabilitate” în raport cu diferite tipuri de posibile subiecte. Spre exemplu, în cazul biografiilor, trebuie ca subiectul biografiei să fi avut o prezență publică sau o activitate profesională, sau în general realizări care să justifice prezența sa într-o enciclopedie (personalități de marcă ale culturii, divertismentului, artei, sportivi, deținătorii unor funcții politice și administrative importante – inclusiv la nivel local –, personalități proeminente în domeniul lor profesional, persoană publică în contextul actual, persoană care a făcut obiectul unor lucrări biografice etc.). În cazul în care acest criteriu este îndeplinit, se poate trece la pasul următor, prin accesarea butonului respectiv, cu mențiunea că, în momentul redactării articolului, va trebui menționată explicit și argumentată respectarea criteriului notabilității.

Pasul 4: Sursele<sup>32</sup> avertizează contributorul în privința necesității alegerii unor subiecte care să poată fi concepute și redactate în baza unor surse de încredere, verificabile și independente de subiectul ales. În general sursele științifice (cărți, colecții de documente, studii, articole științifice din reviste consacrate) sunt considerate lucrări de încredere, deși se recomandă abordarea lor critică, în timp ce pentru sursele online criticismul și selecția cât mai obiectivă sunt cât se poate de necesare<sup>33</sup>. Tot în privința surselor, mai trebuie menționat că Wikipedia nu susține articole constituite ca cercetări originale<sup>34</sup>, ci exclusiv cele bazate pe literatură secundară

<sup>30</sup> Wikipedia: Asistent pentru a crea articole, [https://ro.wikipedia.org/wiki/Wikipedia:Asistent\\_pentru\\_a\\_crea\\_articole/Subiect](https://ro.wikipedia.org/wiki/Wikipedia:Asistent_pentru_a_crea_articole/Subiect), accesat la 20.01.2019.

<sup>31</sup> Wikipedia: Asistent pentru a crea articole/Notabilitate biografii, [https://ro.wikipedia.org/wiki/Wikipedia:Asistent\\_pentru\\_a\\_crea\\_articole/Notabilitate\\_biografii](https://ro.wikipedia.org/wiki/Wikipedia:Asistent_pentru_a_crea_articole/Notabilitate_biografii), accesat la 20.01.2019.

<sup>32</sup> Wikipedia: Asistent pentru a crea articole/Surse, [https://ro.wikipedia.org/wiki/Wikipedia:Asistent\\_pentru\\_a\\_crea\\_articole/Surse](https://ro.wikipedia.org/wiki/Wikipedia:Asistent_pentru_a_crea_articole/Surse), accesat la 20.01.2019.

<sup>33</sup> Wikipedia: Surse de încredere, [https://ro.wikipedia.org/wiki/Wikipedia:Surse\\_de\\_%C3%AEencredere](https://ro.wikipedia.org/wiki/Wikipedia:Surse_de_%C3%AEencredere), accesat la 20.01.2019.

<sup>34</sup> Wikipedia: Fără cercetare originală, [https://ro.wikipedia.org/wiki/Wikipedia:F%C4%83r%C4%83\\_cercetare\\_original%C4%83](https://ro.wikipedia.org/wiki/Wikipedia:F%C4%83r%C4%83_cercetare_original%C4%83), accesat la 20.01.2019.

(offline și online), iar una dintre cerințele obligatorii este adoptarea punctului de vedere neutru (*audiatur et altera pars*), indiferent de natura subiectului abordat<sup>35</sup>. De exemplu, într-un articol biografic trebuie menționate atât aspectele pozitive cât și cele negative ale subiectului, așa cum sunt ele prezentate în sursele folosite, cu referințele de rigoare și fără judecăți de valoare sau parti-pris-uri din partea autorului.

Pașii 5 (Conținut) și 6 (Finalizare) reprezintă de fapt filtre de reverificare a normelor și politicilor anterior explicitate. De pe pagina aferentă pasului 6<sup>36</sup> se poate trece, prin alegerea titlului articolului, la secțiunea propriu-zisă de generare a conținutului. Pagina de creare conținut conține două secțiuni: cea superioară cuprinde un set de instrucțiuni sumare, iar cea inferioară cuprinde o casetă pentru text, care însă trebuie redactat cu respectarea anumitor elemente de codare (semne-cheie), care îi conferă după salvare aspectul bine-cunoscut al paginilor Wikipedia. Acesta este probabil punctul cel mai dificil de depășit de către noii contributory, marea lor majoritate fiind obișnuiți cu redactarea textelor în editoarele clasice (de ex. MS Word, Libre Office), dar fiind lipsiți complet de experiența editării unui text „codat”.

Cel mai simplu mod de a depăși acest impediment, al învățării unui limbaj de coduri abstracte, este de a copia în caseta de editare conținutul unui alt articol Wikipedia de tipul celui dorit a fi realizat. De exemplu, dacă se dorește realizarea unei biografii, se alege o biografie a unei persoane, deja existentă pe Wikipedia și care conține secțiunile standard cerute, se accesează secțiunea „Modificare sursă”, se selectează întregul text din casetă, cu codurile aferente (CTRL+A), se copiază (CTRL+C) și se lipește în caseta de editare a paginii ce se dorește a fi creată (CTRL+V). Toate secțiunile și codurile vor fi astfel la locul lor și ceea ce rămâne de făcut este înlocuirea informației biografice propriu-zise și a referințelor. Se recomandă ca această activitate de editare intermediară după model preluat integral („copy-paste”) să se realizeze mai întâi într-un fișier de tip MS Word și abia după corectarea și verificarea completă a informației în respectivul fișier, aceasta să fie copiată și lipită în caseta de editare a paginii care se dorește a fi creată. În acest fel, procesul de editare a conținutului se poate realiza offline, respectând modelul paginilor Wikipedia, iar la finalizare trebuie doar copiat online. Lucrând astfel, utilizatorul nou ajunge să se familiarizeze cu codurile de editare direct prin munca pe text, ceea ce facilitează memorarea lor și a rolurilor pe care le îndeplinesc. În cazul în care se alege această variantă, se recomandă maximă atenție la modificarea tuturor detaliilor importate din pagina aleasă ca model („Infocasetă”, imaginile, referințele bibliografice, secțiunile „Vezi și”, „Legături externe”, „Categorii” etc.).

O a doua metodă presupune munca online, direct în caseta de editare a paginii nou-create și adăugarea manuală de conținut și coduri. Și în acest caz se recomandă utilizarea ca model, într-o pagină separată, a unui articol Wikipedia similar, vizualizat în varianta „Modificare sursă”. Deși caseta de editare nu precizează, în fiecare articol ar trebui să existe o Infocasetă specifică tipului de articol creat

---

<sup>35</sup> Wikipedia: Punct de vedere neutru, [https://ro.wikipedia.org/wiki/Wikipedia:Punct\\_de\\_vedere\\_neutru](https://ro.wikipedia.org/wiki/Wikipedia:Punct_de_vedere_neutru), accesat la 20.01.2019.

<sup>36</sup> Wikipedia: Asistent pentru a crea articole/Finalizare, [https://ro.wikipedia.org/wiki/Wikipedia:Asistent\\_pentru\\_a\\_crea\\_articole/Finalizare](https://ro.wikipedia.org/wiki/Wikipedia:Asistent_pentru_a_crea_articole/Finalizare), accesat la 20.01.2019.

(exemplu: Infocasetă Biografie, Infocasetă Om politic, Infocasetă Așezare, Infocasetă Sărbătoare, etc.). Pentru a adăuga Infocasetă este necesară căutarea și preluarea acesteia din alte articole Wikipedia, conform exemplurilor menționate anterior.

De asemenea, orice articol Wikipedia trebuie să conțină o secțiune introductivă – fără titlu – care să rezume succint cele mai notabile aspecte (motivele pentru care subiectul merită să apară într-o enciclopedie), alături de alte câteva secțiuni relevante, în funcție de tipul subiectului. De exemplu, pentru articolele biografice vom avea secțiuni precum: „Originea și studiile”, „Activitate profesională”, „Activitate politică”, „Viață personală și familie”, „Omagieri” etc. De asemenea, vor mai fi introduse un număr de secțiuni care fac parte din standardele Wikipedia:

- „Note/Referințe” – în care se vor afișa automat referințele incluse în text;
- „Bibliografie” – în care se menționează doar lucrările bibliografice folosite la scrierea textului;
- „Lectură suplimentară” – în care se menționează alte lucrări relevante pentru subiect, dar care nu au fost folosite la redactarea textului;
- „Vezi și” – în care se introduc legături interne relevante către alte articole din Wikipedia;
- „Legături externe” – unde se introduc un număr de 1-3 legături către site-uri online relevante (însă niciodată: bloguri, Facebook, Instagram, YouTube, site personal etc.).

Introducerea informațiilor de la aceste secțiuni încă de la crearea articolului denotă calitatea documentării, faptul că subiectul îndeplinește potențial criteriile de notabilitate și, nu în ultimul rând, că un editor serios intenționează să se ocupe temeinic de articol în următoarea perioadă de timp. Este facilitată, în acest fel, munca de verificare a celorlalți editori Wikipedia.

În afară de secțiunea introductivă, toate celelalte secțiuni trebuie să aibă un titlu. Pentru a introduce un titlu de secțiune se folosesc câte două semne „egal” de o parte și de cealaltă a sa, de exemplu: ==Viața personală==. În interiorul secțiunilor se va introduce textul propriu-zis al articolului.

Datorită faptului că Wikipedia este o enciclopedie, adăugarea de referințe este absolut necesară. Se pot introduce referințe către cărți, articole, site-uri, ziare etc. Sursele folosite trebuie să fie de încredere, independente de subiect, pentru ca informația articolelor publicate să poată fi verificată. Desigur, la fel ca în redactarea oricărui material științific, textul unui articol nu trebuie copiat, ci reformulat, chiar dacă acesta este preluat la rândul său din alte surse. Un articol care nu conține referințe poate fi șters în orice moment de către un editor Wikipedia. Referințele se adaugă imediat după textul susținut și obligatoriu la final de paragraf, după semnele diacritice. În corpul articolului la locul unde trebuie să apară numărul notei se va introduce perechea de coduri <ref> „citare sursă” </ref> între care se scrie textul care va apărea la secțiune „Note”<sup>37</sup>. La scrierea titlului acestei secțiuni se va introduce

---

<sup>37</sup> Exemplu citare link, în cod: <ref><http://www.bnr.ro/EmisiuniDetails.aspx?idd=3542&WebPageId=726> Banca Națională a României, "100 de ani de la Marea Unire de la 1 Decembrie 1918".</ref>. Exemplu citare lucrare științifică tipărită, în cod: <ref>Vezi Ioan Scurtu, "Studiu introductiv" la "Carol al II-lea, Regele României. Însemnări zilnice, 1937-1951", volumul II, p. 7.</ref>.

codul: <references/>. Numerele notelor sunt inserate automat de către programul de editare, în funcție de codurile <ref>.

Legăturile (link-urile) reprezintă o componentă importantă pentru articolele Wikipedia. Unul dintre motivele datorită căruia Wikipedia este folositoare îl constituie legarea corelată prin intermediul legăturilor interne. Aceste legături permit utilizatorilor să acceseze pagini înrudite cu articolul citit. Pentru crearea unei legături către o altă pagină din interiorul Wikipedia trebuie doar să se încadreze în paranteze pătrate duble titlul paginii, de exemplu: [[Iuliu Maniu]], iar editorul de text va recunoaște automat legătura internă (link-ul). Dacă se dorește folosirea altor cuvinte decât cele din care este compus titlul articolului drept legătură se poate folosi divizorul bară („pipe”) „|” urmat de numele alternativ, cel care va apare în text, de exemplu: [[Iuliu Maniu | Sfinxul de la Bădăcin]].

Pentru o mai bună catalogare a articolelor și pentru facilitarea identificării lor de către alți utilizatori sunt folosite categoriile Wikipedia. Este, bineînțeles, important ca un articol să fie încadrat în categoriile corecte, iar pentru aceasta se recomandă verificarea unor pagini care tratează subiecte similare. Pentru a efectua această operațiune se folosește codul [[Categorie:]], urmat de numele categoriei între: și ]], de exemplu: [[Categorie:Nașteri în 1873]]; [[Categorie:Decese în 1953]]; [[Categorie:Parlamentari români]]; [[Categorie:Oameni din Sălaj]]. În cazul în care o legătură sau o categorie introdusă nu există, titlul lor va apărea scris cu roșu în varianta „Lectură” a articolului (varianta de vizualizare clasică a paginilor Wikipedia).

O mențiune specială trebuie făcută în privința încărcării imaginilor. Acestea nu pot fi plasate direct în editorul de text, ci trebuie folosită în acest scop platforma „Wikimedia Commons”, pe care se încarcă fișierul, respectând standardele cerute, după care în caseta de editare a paginii pe care se dorește să fie folosită imaginea se inserează un link la materialul existent în „Commons”<sup>38</sup>.

Indiferent de metoda aleasă pentru redactare (copiere și editare articol preexistent vs. redactarea manuală folosind un model pre-existent), după finalizarea acesteia, înainte de publicare, se recomandă folosirea opțiunii „Previzualizare”, folosind butonul din partea de jos a paginii. Această opțiune permite identificarea erorilor de formatare și reîntoarcerea la caseta de editare pentru remedierea lor. În cazul în care nu există probleme care trebuie remediate, se folosește opțiunea „Publică pagina”, în acest moment conținutul articolului devenind disponibil public pe Wikipedia.

De obicei, la scurt timp după publicarea unui nou articol, acesta este verificat de un editor Wikipedia (o „patrulă”)<sup>39</sup> care face modificările de rigoare, lăsând și comentarii explicative, sugestii etc. Este de asemenea posibil ca și alți utilizatori să înceapă să editeze, completeze, corecteze, modifice textul unui articol. Odată publicat, orice articol Wikipedia devine informație din domeniul public. Chiar dacă ar fi șters, din varii motive, o copie a sa va putea fi întotdeauna accesată în arhiva online a Wikipedia, la fel cum orice modificare, oricât de mică, implică automat o salvare a textului la forma precedentă. În acest fel, istoricul oricărui articol poate fi

<sup>38</sup> Wikipedia: Imagini, <https://ro.wikipedia.org/wiki/Wikipedia:Imagini>, accesat la 20.01.2019.

<sup>39</sup> Wikipedia: Patrulare, <https://ro.wikipedia.org/wiki/Wikipedia:Patrulare>, accesat la 20.01.2019.

accesat în orice moment, pentru orice punct al redactării sale, indiferent de perioada de timp scursă sau de numărul și dimensiunea modificărilor.

La fel ca orice altă platformă online, Wikipedia pune la dispoziția utilizatorilor și instrumente de dialog și colaborare online (spațiu de discuție pentru fiecare articol, Cafeneaua Wikipedia<sup>40</sup>), care contribuie la sudarea legăturilor între membrii comunității. Orice contributor Wikipedia devine membru al acestei comunități, asumându-și standardele sale.

## Concluzii

Utilizarea celei mai bogate informațional enciclopedii digitale rămâne încă aproape un tabu în mediul didactic, nu doar în România ci în întreaga lume, în mare măsură din cauza reținerilor bazate pe o înțelegere rigidă și neactualizată a criteriului autorității și a schimbărilor aduse de societatea informațională, din cauza absenței unui cadru controlat de relaționare a elevilor/studentilor cu informația și a ignorării necesității dezvoltării mecanismelor de asigurare a respectării normelor deontologice. Bazându-se pe faptul că universul digital Wiki înseamnă nu doar enciclopedia liberă ci o serie întregă de instrumente asociate, cu un imens potențial didactic, limitele acestei interacțiuni au început să fie tot mai des tatonate, în cadrul unor proiecte și cercetări, ale căror rezultate pozitive încurajează atât continuarea acestui tip de experimente, cât și dezvoltarea metodologiei și instrumentelor de control necesare asigurării calității procesului didactic.

Wikimedia are mult de oferit atât profesorilor cât și elevilor/studentilor la nivelul instrumentarului didactic digital de tip sursă-deschisă (adică gratuit și cu posibilități de îmbunătățire pe baza experienței și feedback-ului utilizatorilor), iar dezvoltarea de programe educaționale folosind platforma sa este poate una dintre cele mai facile modalități de creare de proiecte de educație digitală sau învățare digitală, la care poate apela orice profesor, indiferent de disciplina pe care o predă și de nivelul instituției de învățământ. Ea reprezintă o modalitate de a dezvolta elevilor și studenților competențe specifice erei digitale, ușurând și facilitând în același timp munca profesorului, pe care îl degreveză de o mulțime de sarcini rutiniere și administrative, pe care le presupun acest tip de proiecte și care sunt generate automat sau semi-automat de către platforma de gestionare.

Rezultatele obținute până acum în cadrul proiectului din anul 2018 privind biografiile delegaților la Marea Adunare Națională ne-au încurajat să continuăm colaborarea și pe viitor, iar faptul că foștii studenți au preluat modelul și și-au implicat elevii (în mod controlat și cu verificare permanentă) în acest proiect ne încurajează să sperăm că astfel de inițiative își vor găsi locul tot mai frecvent și mai aplicat și în învățământul preuniversitar. Acesta este motivul pentru care o secțiune consistentă a articolului este ocupată de ghidul de creare conținut Wikipedia, iar completarea acestuia prin ghidurile multimedia care vor fi disponibile pe platforma YouTube începând cu anul 2019 sperăm să îi stimuleze atât pe educatori, cât și pe elevi/studenti să utilizeze instrumentele Wikimedia într-un mod creativ și responsabil.

---

<sup>40</sup> Wikipedia: Cafenea, <https://ro.wikipedia.org/wiki/Wikipedia:Cafenea>, accesat la 20.01.2019.



## Referințe

- Ajutor: Cum mă înregistrez, [https://ro.wikipedia.org/wiki/Ajutor:Cum\\_m%C4%83\\_%C3%AEnregistrez](https://ro.wikipedia.org/wiki/Ajutor:Cum_m%C4%83_%C3%AEnregistrez), accesat la 20.01.2019.
- Autentificare, <https://ro.wikipedia.org/wiki/Special:Autentificare>, accesat la 20.01.2019.
- Blumenthal, Helaine (2017) *What students learn from contributing to Wikipedia?*, pagină de blog, 19 iunie 2017, <https://wikiedu.org/blog/2017/06/19/what-students-learn-from-contributing-to-wikipedia/>, accesat la 15.01.2019.
- Bun venit, [https://ro.wikipedia.org/wiki/Ajutor:Bun\\_venit](https://ro.wikipedia.org/wiki/Ajutor:Bun_venit), accesat la 20.01.2019
- Dede, Chris (2009) *Comparing Frameworks for 21st Century Skills*, [http://stechnology.pbworks.com/f/Dede\\_\(2010\)\\_Comparing%20Frameworks%20for%2021st%20Century%20Skills.pdf](http://stechnology.pbworks.com/f/Dede_(2010)_Comparing%20Frameworks%20for%2021st%20Century%20Skills.pdf), accesat la 15.01.2019.
- Does editing Wikipedia change a student's life?*, <https://wikiedu.org/changing/students/>, accesat la 15.01.2019.
- Dougherty, Jack; Nawrotzki, Kristen (2013) *Writing History in the Digital Age*, University of Michigan Press. Digitalculturebooks., <https://www.jstor.org/stable/j.ctv65sx57>, accesat la 03.04.2019
- How to create wikipedia page | How to Write a Wikipedia Article, [https://www.youtube.com/watch?v=a\\_kERIVKJ2s](https://www.youtube.com/watch?v=a_kERIVKJ2s), accesat la 20.01.2019.
- How to Make a Wikipedia Page, [https://www.youtube.com/watch?v=T\\_k\\_VbCDm2Y](https://www.youtube.com/watch?v=T_k_VbCDm2Y), accesat la 20.01.2019.
- Lista delegațiilor la Marea Adunare Națională de la Alba Iulia, [https://ro.wikipedia.org/wiki/Lista\\_delega%C8%9Bilor\\_la\\_Marea\\_Adunare\\_Na%C8%9Bional%C4%83\\_de\\_la\\_Alba\\_Iulia](https://ro.wikipedia.org/wiki/Lista_delega%C8%9Bilor_la_Marea_Adunare_Na%C8%9Bional%C4%83_de_la_Alba_Iulia), accesat la 28.01.2019.
- McDowell, Zachary James; Dyer Stewart, Mahala, *Student learning outcomes using Wikipedia-based assignments. Fall 2016 Research report*, [https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Student\\_Learning\\_Outcomes\\_using\\_Wikipedia-based\\_Assignments\\_Fall\\_2016\\_Research\\_Report.pdf](https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Student_Learning_Outcomes_using_Wikipedia-based_Assignments_Fall_2016_Research_Report.pdf), accesat la 15.01.2019.
- Messner, Marcus; DiStaso, Marcia W. (2013) 'Wikipedia versus Encyclopaedia Britannica: A Longitudinal Analysis to Identify the Impact of Social Media on the Standards of Knowledge', *Mass Communication and Society*, 16, 2013, no. 4, pp. 465-486, <https://doi.org/10.1080/15205436.2012.732649>, accesat la 29.01.2019.
- Moga, Valer (2012) 'Introducere în cercetarea activității electorale din Transilvania, în noiembrie-decembrie 1918', *Annales Universitatis Apulensis. Series Historica*, 16/1, pp. 253-264.
- Pagina principală, [https://ro.wikipedia.org/wiki/Pagina\\_principal%C4%83](https://ro.wikipedia.org/wiki/Pagina_principal%C4%83), accesat la 20.01.2019.
- Programs and Events, Dashboard, [https://meta.wikimedia.org/wiki/Programs\\_%26\\_Events\\_Dashboard](https://meta.wikimedia.org/wiki/Programs_%26_Events_Dashboard), accesat la 28.01.2019.
- Reliability of Wikipedia, [https://en.wikipedia.org/wiki/Reliability\\_of\\_Wikipedia](https://en.wikipedia.org/wiki/Reliability_of_Wikipedia), accesat la 20.01.2019.
- Statistici, <https://ro.wikipedia.org/wiki/Special:Statistici>, accesat la 20.01.2019.
- Străjan, Ioan (2013), 'Membrii de drept ai Marii Adunări Naționale de la Alba Iulia din 1 Decembrie 1918', *Dacoromania*, 15(67), <http://www.dacoromania-alba.ro/nr67/gazeta.htm>, accesat la 20.01.2019.
- Trilling, Bernie; Fadel, Charles (2009) *21st Century Skills: Learning for Life in Our Times*, Hoboken NJ: Jossey-Bass.
- Tutorial.com Cum să creezi o pagină Wikipedia, <https://www.youtube.com/watch?v=u9ihmQlicig>, accesat la 20.01.2019.
- Wikicitat, [https://ro.wikiquote.org/wiki/Pagina\\_principal%C4%83](https://ro.wikiquote.org/wiki/Pagina_principal%C4%83), accesat la 28.01.2019.

Wikimanuale, [https://ro.wikibooks.org/wiki/Pagina\\_principal%C4%83](https://ro.wikibooks.org/wiki/Pagina_principal%C4%83), accesat la 28.01.2019.

Wikimedia Education Program, la <https://outreach.wikimedia.org/wiki/Education>, accesat la 15 ianuarie 2019.

Wikimedia Statistics, la <https://stats.wikimedia.org/v2/#!/ro.wikipedia.org>, accesat la 15.01.2019.

Wikipedia Commons, [https://commons.wikimedia.org/wiki/Pagina\\_principal%C4%83](https://commons.wikimedia.org/wiki/Pagina_principal%C4%83), accesat la 28.01.2019.

Wikipedia: Asistent pentru a crea articole/Finalizare, [https://ro.wikipedia.org/wiki/Wikipedia:Asistent\\_pentru\\_a\\_crea\\_articole/Finalizare](https://ro.wikipedia.org/wiki/Wikipedia:Asistent_pentru_a_crea_articole/Finalizare), accesat la 20.01.2019

Wikipedia: Asistent pentru a crea articole/Notabilitate biografii, [https://ro.wikipedia.org/wiki/Wikipedia:Asistent\\_pentru\\_a\\_crea\\_articole/Notabilitate\\_biografii](https://ro.wikipedia.org/wiki/Wikipedia:Asistent_pentru_a_crea_articole/Notabilitate_biografii), accesat la 20.01.2019.

Wikipedia: Asistent pentru a crea articole/Subiect, [https://ro.wikipedia.org/wiki/Wikipedia:Asistent\\_pentru\\_a\\_crea\\_articole/Subiect](https://ro.wikipedia.org/wiki/Wikipedia:Asistent_pentru_a_crea_articole/Subiect), accesat la 20.01.2019.

Wikipedia: Asistent pentru a crea articole/Sursele, [https://ro.wikipedia.org/wiki/Wikipedia:Asistent\\_pentru\\_a\\_crea\\_articole/Surse](https://ro.wikipedia.org/wiki/Wikipedia:Asistent_pentru_a_crea_articole/Surse), accesat la 20.01.2019

Wikipedia: Cafenea, <https://ro.wikipedia.org/wiki/Wikipedia:Cafenea>, accesat la 20.01.2019.

Wikipedia: Fără cercetare originală, [https://ro.wikipedia.org/wiki/Wikipedia:F%C4%83r%C4%83\\_cercetare\\_original%C4%83](https://ro.wikipedia.org/wiki/Wikipedia:F%C4%83r%C4%83_cercetare_original%C4%83), accesat la 20.01.2019.

Wikipedia: Imagini, <https://ro.wikipedia.org/wiki/Wikipedia:Imagini>, accesat la 20.01.2019.

Wikipedia: manual de stil, [https://ro.wikipedia.org/wiki/Wikipedia:Manual\\_de\\_stil](https://ro.wikipedia.org/wiki/Wikipedia:Manual_de_stil), accesat la 20.01.2019.

Wikipedia: Patrulare, <https://ro.wikipedia.org/wiki/Wikipedia:Patrulare>, accesat la 20.01.2019.

Wikipedia: Punct de vedere neutru, [https://ro.wikipedia.org/wiki/Wikipedia:Punct\\_de\\_vedere\\_neutru](https://ro.wikipedia.org/wiki/Wikipedia:Punct_de_vedere_neutru), accesat la 20.01.2019.

Wikipedia: Surse de încredere, [https://ro.wikipedia.org/wiki/Wikipedia:Surse\\_de\\_%C3%AEncredere](https://ro.wikipedia.org/wiki/Wikipedia:Surse_de_%C3%AEncredere), accesat la 20.01.2019

Wikisursă, [https://ro.wikisource.org/wiki/Pagina\\_principal%C4%83](https://ro.wikisource.org/wiki/Pagina_principal%C4%83), accesat la 28.01.2019.

Wikivoyage, [https://ro.wikivoyage.org/wiki/Pagina\\_principal%C4%83](https://ro.wikivoyage.org/wiki/Pagina_principal%C4%83), accesat la 28.01.2019.

Wikționar, [https://ro.wiktionary.org/wiki/Pagina\\_principal%C4%83](https://ro.wiktionary.org/wiki/Pagina_principal%C4%83), accesat la 28.01.2019.